

EGY LAKTANYABEZÁRÁS MARGÓJÁRA

Szücs Pál-Vasvári Tibor¹

A katonák élet, munka, kiképzés feltételeinek megteremtése és biztosítása és a műveletek logisztikai támogatása sohasem tartozott a könnyű tevékenységek közé. Különösen nehézé válik ez akkor, amikor ez még érzelmi kötődéssel is párosul. A laktanyák üzemeltetése, fenntartása mindig is a logisztikai támogatás egyik sarkalatos pontja volt. Kicsit furcsa az egyöntetűségben, de mégis voltak és talán vannak is szebb, otthonosabb, küllemében és elhelyezkedésében mutatósabb laktanyák. Ezek a laktanyák már pusztá létükben és megjelenésükben a rá néző számára szinte sugallta az odatartozást, a fegyelmezettséget és erőt sugárzott. Az ilyen nemcsak a logisztikai támogatás dagadó büszkesége volt, hanem a vezetési határozottságot is talán kinyilvánította.

Ha valaki Veszprémben a vasútállomásról a város felé közlekedett az út jobb oldalán egy sudár fenyőfákkal övezett, de kerítéssel körülvett elnyúló épületet látott, amely körül folyamatosan virágok nyíltak. Ha nem lettek volna a kapuban egyenruhások talán nem is tudta volna az idegen, hogy katonai területre tévedt, és a magyar légvédelem egyik alapító szervezetének a vezető stábjára lelt. Ez az a szervezet amelyik megszakítás nélkül, függetlenül időjárás, nap és évszaktól örökdió a Magyar Köztársaság légi felségjoga felett, folyamatosan pásztázza a légi határokat.

Talán nem mindenki ismeri, ezért érdemes néhány szóban áttekinteni ezt a szervezetet és tevékenységét. *Az alakulat- amelyik napjainkban több szervezeti és név módosítás után a 54. Légtérellenőrző ezred nevet viseli- a csökkentések után is az ország területén szétszórva 11 helyőrségben, 14 működő elkülönített elhelyezési objektumban végzi a feladatát.* Őrzés-védelem és elhelyezési biztosítás szempontjából is *több szolgáltatóval* áll kapcsolatban. Technikai eszközeit tekintve a régi és csúcs technika egymás mellett dolgozik, folyamatos együttműködési tevékenysége nemcsak hazai, hanem nemzetközi szinten is magas szintű. Az egyetlen szervezet, amely NATO csatlakozásunk óta folyamatosan együttes tevékenységet valósít meg. *Nos ezek vezető szervezete települt, dolgozott és végezte tevékenységét, amelyet Fenyves laktanyának hívtak.* Ez

---

¹ Szücs Pál mk. ezredes 54. Légtérellenőrző ezred parancsnok.

Dr. Vasvári Tibor nyá. ezredes 54. Légtérellenőrző ezred szervező.

nem egy hagyományos közértelemben vett laktanya, itt nincsenek kiképző és alakuló terek, raktárak és különböző kiszolgáló és biztosító objektumok és körletek.

Ami már máshol van

A 2007-es haderőreform kapcsán – amely az államháztartás hatékony működését hivatott elősegíteni – az 54. Légtérelőző ezred is számtalan változáson ment keresztül.

Szervezeti struktúrája racionalizálódott, technikai eszközei modernizálódtak, az alkalmazott munkatechnológia korszerűsödött. Ennek következményeképp a személyi állomány csökkent, illetve a keletkezett munkaerő-felesleget olyan helyekre kellett átirányítani, ahol katonai képzettségüknek megfelelően tudják munkájukat végezni.

Így jelentősebb elhelyezési infrastruktúrák szabadultak fel, amelynek üzemeltetése már nem költséghatékony. ***Többek között ezért kellett legutóbb az alárendeltségébe tartozó a városföldi radarszakasz laktanyájára, és ezért kellett lakatot tenni most a veszprémi Fenyves laktanyára is.***

Egy olyan épület került most bezárásra, amely a magyar egyetemes ***hadtörténelem*** részeként – funkciójánál fogva – szerepet játszott az ***I. és***

a **II. világháborúk** időszakában, az ezeket követő békeévekben mind a katonák **MH**, mind pedig **Veszprém** város életében.

Úgy véljük szükséges visszatekintve egy pillanatra megvizsgálni, megnézni, miért is építették meg ezt az épületet.

Az Osztrák-Magyar Monarchia hadseregei az első világháború során négy fő fronton – a szerbiai, az orosz (galíciai), az olasz és az erdélyi (romániai) harctereken harcoltak. A tömegtámadások, de különösen a sorozatlövő fegyverek (géppuska) elterjedése és a tüzéség tömeges alkalmazása miatt a harcoló csapatok soraiban súlyos, véres veszteségek keletkeztek.

Az első világháborúra ugyanekkor jellemző volt az *ügynevezett ál-lóháború vagy lövészárk-háború*, amelyek embertelen körülményei – különösen az őszi és tavaszi hónapok – táptalajai voltak a járványok kialakulásának.

A Monarchia hadvezetése ezért nagy számban állított fel *hadikórházakat* a hátszágban. Veszprém központtal is létrehoztak abban az időben, 1914. augusztus 06-án, egy 20 kisebb kiegészítő hadikórházból álló komplexumot, amelyet az érkező sebesültek arányában bővítettek.

Az első ilyen bővítés során a város és a hadsereg vezetői megállapodtak abban, hogy a város északi széle és a Jutas vasútállomás között az út két oldalán keletre és nyugatra elterülő erdőben *kórházakat és járványkórházakat* építenek fel, és az építkezéshez a város is jelentősen hozzájárul, hogy a háború után átvegye az épületeket kórház vagy más egészségügyi létesítmény részére.

1915. július 10. körül indult meg az építkezés az út keleti oldalán egy 304 ágyas tartalék kórház, a nyugati oldalán egy 150 ágyas járványkórház létrehozására.

Az épületek tervezése barakk-kórháznak indult, de a városi tanács kérésére és mintegy 35 ezer koronás hozzájárulásával állandó épületeket kapott az intézmény. Az építésben jelentős erővel vettek részt elsősorban a hajmáskéri hadifogolytáborból áthozott orosz nemzetiségű hadifoglyok.

A járványkórház négy teljesen elkülönített különálló pavilonból állt, külön épületben volt a felvételi iroda, az orvosi szoba, a konyha és a raktárak. A veszprémi kórházkomplexumot **Dr. Georg Zuber nyugállományú ezredorvos** vezette. Az 5. (Jutasi) osztály osztályvezető főorvosa

Dr. Wallner Emil ezredorvos volt. Nagyon sok kolerás, tífuszos beteget gyógyítottak itt, és ahogy közeledett a háború vége, 1918-ban a katonai vezetés eldöntötte, hogy nem adják át a városnak a jutasi kórházkomplexumot.

Ezeknek a kórházépületeknek a felhasználásával építették ki a háború után az 1920-as évek első felében a jutasi Magyar Királyi Kínizsi Pál Csapat-altisztképző Iskolát.

Az útnak ezen a felén megmaradt a kórházi funkció, amelyben az iskola növendékeit, dolgozóit, tanárait ápolták. Az 1938. évben megkezdte nagyléptékű térhódítását Veszprém városban a **légvédelem a Sziklaközpont** építésével.

A második világháborúban számtalan bombatalálatot kapott a Jutas és környéke, a laktanya és maga a kórház is. A világégést követően az arra érdemes épületeket újjáépítették. A jutasi altisztképzőbe az orosz csapatok költöztek, míg a járványkórház épületét és laktanya kisebb részét a magyar katonák vették birtokukba.

Ettől kezdve a járványkórház épülete mindig is a légvédelem csapatainak elhelyezését szolgálta.

Különböző szintű parancsnokságaik nyertek elhelyezést az épületben, olyanok, mint a hadosztály, dandár és ezred.

Amennyiben végigtekintünk ezen a nagyléptékűen kezelt időutazáson, megállapíthatjuk, hogy az épület falai között mindig is emberi sorsok dőltek el. Előbb felgyógyulás, azaz élet vagy halál, később katonai karrier, előrelépés vagy visszacsúszás.

Sok titokról beszélhetnének falai. Előbb a betegek imáikba foglalt kívánságairól vagy gyógyulásaikról, utóbb a csapatok elhelyezkedéséről, fegyverzetéről, fejlesztésekről vagy leszerelésekről.

Jártak itt miniszterek, főpapok, űrhajósok, különféle nációk katonái. Rendeztek itt párttaggyűléseket, konferenciákat, szemináriumokat, kiképzéseket.

Falai hallhattak német, horvát, szerb beszédet, aztán - mivel a háború után a közös nyelv és légvédelmi technika is keleti lett-, meg kellett tanulnunk oroszul, azt is, míg végül most jelenleg angol szavak visszhangzottak oszlopai között.

Az őrzés – védelem terén is hosszú a sor, őrizték bejáratát bakák, sorkatonák, tiszthelyettesek, szerződéses katonák, és most civil szolgáltatók.

Küszöbét koptatták különböző katonagenerációk, akik vagy itt kezdtek, vagy itt fejezték be katonai pályafutásukat.

A légvédelem szempontjából fontos nagy parancsnok-generációk nőttek itt fel, vagy végezték itt munkájukat, amelynek eredménye az, hogy ma is beszélhetünk légtér-ellenőrzésről és lehet végezni itt e városban ezt a tevékenységet. Már több erőfeszítés volt elmozdítani Veszprémből a légvédelem irányítását, de mindedig ezek a kezdeményezések zátonyra futottak. Mindegyikőjük valamit hozzatett ehhez az épülethez, ***volt, aki renováltatta, volt, aki átalakította, volt, aki bővítette***, amíg a mai formáját el nem érte. ***A mostaniak számára így vált kedvessé ez az épület. Az objektumot körülvevő környezet pedig igazán nyugodt munkafeltételeket biztosított mindenki számára.*** Öreg vörösfenyőfái, orgona-sorai, akácfaí a jó levegő mellett életteret biztosítottak az ezred törzs kedvenceinek, a mókusoknak és a madaraknak. De éltek itt rókák, nyulak, özek az emberekkel békés egyetértésben.

Pár éve itt még felmérések folytak, hogy az udvaron majd uszoda, tornaterem, étterem létesül, az épület tetejére újabb szintet húznak, és új tanácsteremmel és dolgozószobákkal fog bővülni, amely mára a pénzügyi racionalizálások következtében már a múlt kódébe vezett.

Az objektumban dolgozó munkatársak miért is szerették? Tágas, világos, levegős irodák, minden igényt kielégítő tanácstermek, jól kiépült híradó és informatikai infrastruktúra, a szökőkút, a virágok és a különböző fák, bokrok olyan miliőt biztosítottak az itt dolgozók számára, amely – és ezt bátran lehet állítani – egyedülálló az ismert hasonló környezetben.

A legutóbbi időben az itt dolgozók teljesen magukénak tekintették ezt az objektumot, amelyet bizonyít az a tény is, hogy ***az objektum háromszor nyerte el a Virágos Veszprémért mozgalomban az intézményi kategória első díját.*** Mindenki csodálattal szólt – többek között Bálint gazda is – az ápolt környezetről, és az itt telepített növényekről.

Most el kell köszönni ettől az objektumtól, kapuját a katonák előtt bezárják. Mivel további sorsa egyenlőre ismeretlen, így abban lehet reménykedni, hogy azok, akik ezt a területet és ezt az objektumot megvásárolják, vagy további hasznosításra megkapják, megőrzik valamilyen formájában az egyetemes magyar hadtörténelemnek ezt a darabját.

Mindazonáltal csak köszönet illeti az elhelyezési szolgálaton kívül mindazokat, akik védték, óvták környezetét, funkciójának megfelelően mindig fejlesztették.

Az utókor számára az **54. Légtérelenőrző Ezred parancsnoka Szűcs Pál mérnök ezredes** egy igen találó és leleményes „névjegy”-et talált ki és hagyott hátra. Mivel Veszprém városa a Bakony aljában terül el, így **egy hatalmas kőtömböt helyeztek el a bejárattal szemben, amelybe lecsiszolva és tömören belevésve hagyták vissza emlékeiket, erőfeszítéseiket.** Így az esetleges elszállítás sem egyszerű, a „gyűjtők” sem tudják magukévá tenni és a majdani beköltözők óhatatlanul a bejövetel alkalmával kell, hogy vessenek rá legalább egy pillantást.

A kőbe zárt történelem

Nem maradt más hátra, mint az, hogy a még ismeretlen gazdáit arra kérni, hogy ezt a kőtömböt tartsák tiszteletben, hogy az erre járók meg tudjanak emlékezni az egykori katonai járványkórházzról, és a Légtérelenőrző Ezred és jogelődjeinek itt dolgozó munkatársairól.